

تعدادی تابوت چوبی دوره اسلامی در محوطه باستانی اولتان پارس آباد کشف شده است

خفتگان قلعه اولتان، وارثان فرهنگ قفقازیان

شهلا منصوریه: تعدادی تابوت چوبی دوره اسلامی در منطقه تاریخی اولتان پارس آباد اردبیل کشف شده که باستان شناسان احتمال می دهند این تدفین‌ها تحت تأثیر فرهنگ قفقاز انجام شده باشد. گورهایی که دارای تدفین‌های غیرمتعارف در دوره خود هستند. کارشناسان و باستان‌شناسان احتمال می دهند این گورستان باستانی که طی عملیات راهسازی و چهار بانده کردن محور ارتباطی پارس آباد مغان – سرپند در محدوده روستای اولتان، نمایان شد در محدوده تاریخی قرن ۴ تا ۷ هجری قمری بوده است.

منطقه سرسبز و کوهستانی اردبیل که در محاصره رودهای خروشان ارس، قزل اوزن و قره‌سو قرار دارد، از گذشته‌های دور یکی از اماکن حیات بشری محسوب می‌شده که همواره مورد توجه حکومت‌ها و محل استقرار دولت‌های مختلف بوده است.

روح‌الله محمدی کسه رئیس گروه باستان‌شناسی اداره کل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی استان اردبیل است، به روزنامه ایران می‌گوید: مطالعات باستان‌شناسی اولتان فالاسی (قلعه اولتان) از نیمه دوم شهریور آغاز شده و تا ۱۸ آبان ماه کاوش‌ها ادامه خواهد داشت. به گفته وی، شهر اولتان، شهری تاریخی است که از دوره اشکانی شکل گرفته و تا زمان مغول برپا بوده و کم‌کم ارزش و اهمیت خود را از دست داده و متروکه شده است.

به گفته این فعال میراث فرهنگی، گورهایی که تاکنون کشف شده، مربوط به دوره‌های اشکانی و اسلامی است و با توجه به تعداد زیاد آنها باید مطالعات و بررسی بیشتری در منطقه صورت گیرد. دوره اسلامی شامل سه دوره، اوایل اسلام، دوره سلجوقی و احتمالاً دوره ایلخانی به عنوان دوره سوم هم مورد استفاده بوده است. همچنین برای بررسی و مطالعات تکمیلی همچنان در حال کاوش هستیم.

آنگونه که محمدی می‌گوید، گورهای به دست آمده از گورستان قلعه اولتان پارس‌آباد، نسبت به گورهای ادوار اسلامی متمایز است. وی افزود: ابتدا گمان می‌کردیم که این تابوت‌ها متعلق به دوره قبل از اسلام باشد، ولی جهت و روش تدفین‌ها (رو به

قبله و سمت راست) این گمانه‌زنی را به دوره اسلامی منتخ کرد. در تابوت‌های مربوط به دوره اسلامی یجز فرد متوفی چیزی وجود ندارد. شیوه و جهت دفن افراد متوفی در دوره اسلامی مشخص است؛بدین صورت که فرد متوفی را در گودالی روبه قبله با کفن به پهلوئی راست دفن می‌کنند. در بعضی از دوره‌ها مثل سلجوقی و ایلخانی به ندرت انگشتر متوفی هم یافت می‌شود، اما هرگز تابوت مرسوم نبوده است ولی در کاوش‌های اخیر افراد متوفی داخل تابوت بوده‌اند.

■ **تبادل فرهنگی با قفقاز**

گورستان قلعه اولتان پارس‌آباد به دلیل قرار گرفتن در محدوده شهر تاریخی اولتان و ارتباط با فرهنگ قفقاز به یکی از میراث‌های بزرگ فرهنگی تبدیل شده است. تیمی که آن را روح‌الله محمدی هدایت می‌کند، تعدادی قبور یافته‌اند که داخل تابوت چوبی است که به دوره اسلامی مربوط می‌شود. سرپرست تیم کاوش درخصوص جنس تابوت‌ها می‌گوید: تابوت‌ها از جنس چوب هستند اما نوع چوب‌ها هنوز به‌طور قطعی مشخص نیست. در حال بررسی نوع درختی هستیم که از چوب آن استفاده شده است. به دلیل پوسیدگی نمی‌توانیم تشخیص بدهیم که از چه درختی استفاده می‌کرده‌اند اما به احتمال زیاد چوب درختان منطقه مثل درخت بلریزی بوده است که از ماندگاری و استحکام بالاتری برخوردار بوده‌اند.

او در پاسخ به این سؤال که آیا این تابوت‌ها ویژگی تاریخی منطقه را مشخص می‌کند؟ می‌گوید: در حال مطالعه روی این موضوع هستیم. تدفین با تابوت در دوره اسلامی رایج نبوده و با توجه به اینکه تدفین‌ها رو به قبله است، این احتمال را می‌دهیم که این تدفین‌ها تحت تأثیر فرهنگ و سنت قفقازی انجام شده است. البته این امر نیازمند تحقیقات و مطالعات بیشتر است.

رئیس گروه باستان‌شناسی اداره کل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی استان اردبیل در ادامه می‌گوید: در دوره اشکانی نیز تدفین شدگانی با تابوت یافت شده است، اما جنس تابوت سفال یا فلز بوده و به دلیل پوسیدگی چوب هرگز از تابوت چوبی

اگر عکس یوز را نگرفته بودم، حتماً فکر می کردم خواب دیده‌ام!

چشم در چشم «لیلی»

◀ **بیبا میرعظیمی**

خبرنگار

«یوز درست ۷ متری کنار پنجره ماشین ایستاده بود. ۲۰ ثانیه‌ای مکث کرد تا توله‌اش به سلامت از جاده عبور کند. این یک معجزه بود. خدا رو شکر دوربین روشن بود؛ سریع دست به کار شده و در این فرصت طلایی ۶۴ فریم عکس از یوز گرفتم. اگر عکس‌ها را نگرفته بودم، حتماً فکر می‌کردم خواب دیدم!» «فریبرز حیدری» عکاس با سابقه حیات وحش، این جملات را با هیجانی وصف‌ناپذیر برای «ایران» تعریف می‌کند.

او یکی از شاخص‌ترین کارهایش را ثبت تصاویری از یک یوز در فاصله ۷ متری می‌داند؛ ۶۴ تصویر که تنها در ۲۰ ثانیه گرفته شد. این عکاس باتجربه و صد البته موفق، از همان دوران کودکی به عکاسی از طبیعت و حیات وحش علاقه داشت. حدود ۱۵-۱۴ سالگی کار عکاسی را بدون هیچ امکاناتی آغاز کرد. به گفته خودش، اغلب روزها با دوربین قرضی یا یک یک دوربین نیکون قدیمی راه می‌افتاد و سوزه عکاسی از طبیعت را شکار می‌کرد. مدام آزمون و خطا می‌کرد. به هر شکل، کار عکاسی را از گربه‌های سر دیوار، پرندehای شهری و… شروع کرده و کم‌کم کار به

حیات وحش کشاند. «حیدری» از عشق بی‌پایانش به حیات وحش صحبت می‌کند. تک‌تک جملاتش، آرام و با طمأنینه است. از دو اثر شاخص در کارنامه عملی‌اش صحبت می‌کند. یکی ثبت تصویر پوزیلنگ در فاصله ۷ متری و دیگری عکاسی از زندگی رویه ترکمن که گویا پرورسه‌اش سه سال طول کشیده است.

■ **کوتاه‌اما مثل معجزه بود**

اما داستان عکاسی از یوزیلنگ، داستانی هیجان‌انگیز که هنوز هم از آن با نام معجزه یاد می‌کنند! «فریبرز حیدری» با صدایی آرام اما پر از عشق و هیجان داستان را برایم تعریف می‌کند. باورنات نمی‌شود، از اول تا آخر این‌خاطره، انگار من خودم آنجا بودم و ثانیه به ثانیه آن لحظات را تجربه کردم. او می‌گوید: «اواسط خرداد ۱۳۹۰ با سه نفر از دوستانم «مهدی چلانی»، «حسین یوسفی» و «لیلی خلعتبری» عازم عکاسی از گونه‌ای مارمولک با نام «آگامای تورانی» شدیم. من عقب نشسته بودم و خانم خلعتبری هم رانندگی می‌کرد. دوربین را از سر عادت روشن و در حالت زوم، روی پایم قرار داده بودم. سمت راست پیل تپه را نگاه می‌کردم. داشتم خیالپردازی می‌کردم. «اینجا زیستگاه یوزه و عجب

استفاده نمی‌شده است. همچنین تدفین‌های دوره اشکانی این منطقه چالهای و بدون تابوت است. به همین دلیل درحال مطالعه درخصوص فرهنگ و سنت این نوع تدفین هستیم. این احتمال وجود دارد که تحت تأثیر سنت قفقازی شکل گرفته است.

■ **ابعاد گورستان**

به نظر می‌رسد گورستان اولتان که در بخش جنوبی اولتان واقع شده، حدود سه هکتار وسعت داشته باشد. طبق پیش‌بینی کارشناسان، احتمال وجود چند گورستان دیگر در این محوطه وجود دارد. گورهای کشف شده این گورستان در بخش مرکزی واقع شده که قدمت آنها به دو دوره مختلف اشکانی و اسلامی می‌رسد. به دلیل ساخت و سازهایی

■ پنجشنبه ۱۲ آبان ۱۴۰۱
■ سال بیست و هشتم
■ شماره ۸۰۴۳

زیست‌بوم

افزایش مراجعه به در مانگاه‌ها به خاطر مشکلات تنفسی

گرده‌افشانی «کنوکارپوس» نفس خوزستانی‌ها را گرفت

◀ **شیماجهانبخش**

خبرنگار

در چند سال اخیر همواره اولین باران پاییزی در خوزستان که عموماً با گرده‌افشانی درختان کنوکارپوس همراه می‌شود، باعث تنگی نفس برخی از مردم استان و هجوم بیماران به‌دلیل مشکلات تنفسی به مراکز درمانی شده است. اما امسال با شیوع زودهنگام موج جدید آنفلوانزا در کشور فشار مضاعفی به سیستم بهداشتی استان وارد شده و اکنون مسئولان بهداشتی برای کنترل این وضعیت و دست‌رسي راحت‌تر مردم، تمام مراکز درمانی خوزستان را به حالت آماده‌باش در آورده‌اند. هر چند به ادعای بیماران در روزهای گذشته مشکلات در زمینه تأمین سرم و آنتی بیوتیک وجود داشته اما مسئولان بهداشتی خوزستان می‌گویند در حال حاضر دارو به اندازه کافی دیو شده و هیچ کمبودی در این زمینه وجود ندارد و مردم نگران نباشند.

■ **آماده‌باش بیمارستان‌های خوزستان در پی شیوع آنفلوانزا**

«اسماعیل ویسی»، مدیر درمان دانشگاه علوم پزشکی اهواز از آمادگی همه بیمارستان‌های این دانشگاه در استان خبر داد و گفت: با توجه به شروع فصل پاییز و احتمال وقوع حملات تنفسی از یک سو و شیوع بیماری آنفلوانزا از سوی دیگر به تمام بیمارستان‌ها، حتی بیمارستان‌های خصوصی ابلاغ شده در موج احتمالی آنفلوانزا اقدام به پذیرش بیماران بخصوص کودکان بیمار کنند. وی ادامه داد: والدین در صورت بیماری فرزندانشان نیازی نیست تنها به بیمارستان کودکان ابودر مراجعه کنند بلکه می‌توانند به مراکز درمانی گلستان و سینا اهواز نیز رجوع کنند. این بیمارستان‌ها به‌عنوان پشتیبان بیمارستان کودکان ابودر معرفی شده و شهروندان می‌توانند کودکان بیمار خود را به این مراکز درمانی منتقل کنند.

ویسی عدم رعایت شیوه‌نامه‌های بهداشتی را یکی از عوامل افزایش بیماری دانست و افزود: سال گذشته به‌دلیل کرونا مردم بیشتر شیوه‌نامه‌های بهداشتی را رعایت می‌کردند که این موضوع در کنترل بیماری تأثیرگذار بود اما اکنون این حساسیت تا حد زیادی کاهش یافته و در هفته‌های اخیر شاهد شیوع موج جدید آنفلوانزا بوده‌ایم.

■ **بیمارستان کودکان اهواز کمبود دارو سرم ندارد**

«محسن حسین زاده»، رئیس بیمارستان ابودر اهواز هم با بیان اینکه تاکنون کمبود دارو سرم در این بیمارستان نداشته‌ایم، گفت: مشکل کمبود سرم در این مرکز درمانی برطرف شد. وی ادامه داد: با توجه به شروع فصل پاییز، تغییر شرایط آب و هوایی و بازگشایی مدارس، شیوع بیماری‌های فصلی بخصوص آنفلوانزا افزایش یافته است.

حسین‌زاده با بیان اینکه کودکان از نظر سیستم ایمنی مستعدتر بوده و بیمار می‌شوند، افزود: وقتی شیوع بیماری بالاتر رود قطعاً امکانات باید بیشتر شده و شرایط بحرانی واقعی شود.

رئیس بیمارستان ابودر اهواز گفت: تا آنجا که میسر بود از نظر تعداد پزشک و فراهم کردن امکانات، اقدامات لازم درمانی در بیمارستان کودکان ابودر انجام شده ولی هنگامی که تعداد بیماران زیاد باشد، مطمئناً خدمات‌رسانی مختل می‌شود. وی در پاسخ به این پرسش که دوره بستری در بیمارستان برای هر کودک چند روز است، افزود: این موضوع بستگی به نوع بیماری دارد اما تا آنجا که امکان داشته باشد و شرایط کودک بدحال نباشد به‌صورت سریایی درمان می‌شود. حسین‌زاده گفت: به‌جای خیلی کوچک که مستعد بیماری شدید بوده و دارای نقص سیستم ایمنی یا بیماری زمینه‌ای هستند بستری شده و تحت شرایط ویژه قرار می‌گیرند.

■ **آماده‌باش بیمارستان‌های خوزستان**

«حبیب‌حی‌بر»، معاون درمان دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز از آماده‌باش بیمارستان‌ها در پی پیش‌بینی وقوع نخستین بارندگی پاییزی در استان خبر داد و اظهار داشت: در پی اعلام هشدار سطح رانجی هواشناسی خوزستان مبنی بر وقوع بارندگی در روزهای آینده، احتمال بروز حملات تنفسی وجود دارد به همین خاطر هم به همه بیمارستان‌ها آماده‌باش اعلام شده است. وی با تأکید بر اینکه همه بیمارستان‌های خوزستان آمادگی پذیرش بیماران تنفسی را دارند، افزود: با راپزنی انجام شده دارو به اندازه کافی در استان دیو شده و در حال حاضر هیچ کدام از بیمارستان‌ها مشکلی در این خصوص ندارند.

■ **بیماران نگران کمبود اسپری‌های تنفسی نباشند**

رضا گنجی «معاون غذا و داروی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز» هم با اشاره به پیش‌بینی ادامه بارش‌ها و احتمال بروز حمله‌های تنفسی، از تأمین اسپری‌های مورد نیاز بیماران خبر داد و به «ایران» گفت: با توجه به تجربه سال‌های گذشته و احتمال بروز حمله‌های تنفسی در پی نخستین بارندگی پاییزی، تمهیدات لازم برای تأمین داروی مورد نیاز بیمارانی که مورد حملات تنفسی قرار می‌گیرند، اندیشیده است. وی افزود: به این منظور، به اندازه کافی اسپری تنفسی وارد خوزستان شده است. البته این بدان معنی نیست که کمبودی در این مورد نداریم اما امیدواریم در حد نیاز مشکلی نداشته‌باشیم.

■ **حیات یک و نیم میلیون نفر در گرو حقایق هیرمند**

زاهدان - مدیرعامل شرکت آب وفاضلاب سیستان و بلوچستان تحقق حقایق برای تأمین آب ۱.۵ میلیون نفر در شمال و مرکز استان را ضروری دانست و اظهار داشت: طبق توافق انجام شده میان ایران و افغانستان، این کشور موظف شده است سالانه به میزان ۸۲۰ میلیون مترمکعب آب در محل ورودی خاک ایران تحویل دهد که متأسفانه این موضوع بیش از ۳ دهه است که توسط کشور دوست و همسایه محقق نمی‌شود.

«علیرضا قاسمی»، نتیجه این بدعهدی را تشدید بحران جدی خشکسالی و تغییر اقلیم دانست و افزود: دریاچه هامون که به‌عنوان یک تالاب بین‌المللی و یکی از دریاچه‌های بزرگ آب شیرین در دنیا شناخته شده، به بیابان و کانون تولید ریزگردها تبدیل شده است. وی افزود: از سال ۹۷ و بعد از سیلاب ورودی به ایران که عملاً برای افغانستان قابل کنترل نبود، هیچ‌گونه آبی به سمت ایران راهسازی نشده است، گاهی سیلاب‌های موقت که به دشت‌مال معروف هستند و عمدتاً رسوبات بادی مسیر رودخانه است که با آب بسیار کم به سمت ایران سرازیر شده و در مبدا ورودی خشک می‌شوند و هیچ‌گونه کمکی در تأمین آب ندارند. مدیرعامل شرکت آب و فاضلاب سیستان و بلوچستان با تأکید بر اینکه دریاچه هامون به فراموشی سپرده شده و این تالاب به صحرا تبدیل شده است، افزود: مردم سیستان از برکات هامون بی‌بهره شده‌اند و اکثر آتپهایی که در کنار تالاب مشغول امرار معاش بودند، حال با تغییر شغل داده‌اند و یا از منطقه کوچ کرده‌اند. وی بیان کرد: با توجه به شرایط خاص منطقه و به منظور مدیریت نگهداشت آب از ابتدای نظام جمهوری اسلامی استفاده از گودال‌های طبیعی که در جنوب شرق سیستان و در منطقه زهک قرار دارند و به چاه‌نیمه‌ها معروف هستند در دستور کار قرار گرفت، زمانی که آب به سمت ایران راهسازی می‌شد اولویت با چاه‌نیمه‌ها بود و آب به سمت این گودال‌ها هدایت می‌شد و در مجموع حجم این چاه‌نیمه‌ها حدود ۱.۵ میلیارد مترمکعب است.

اما نکته جالب این بود که ما رفته بودیم تصاویری از مارمولک آگامای تورانی شکار کردیم، اما حیات وحش به ما یک یوزیلنگ هدیه داد؛ هدیه‌ای ارزشمند برای تمامی مردم ایران زمین و دوستداران محیط زیست. خدا رو شکر که در آن لحظه حساس، دریچه دوربینم بی هیچ درنگی، پنجره‌ای را برای ثبت آن لحظه ناب گشوده و تصاویری ارزشمند از یکی از زیباترین گونه‌های در حال انقراض در این کره خاکی را در حافظه‌اش ثبت کرد.

■ **به جای مارمولک، یوز شکار کردیم!**

باورتان نمی‌شود بعد از این قضیه، ۱۰ هگمی شوک شده بودیم! حدود ۱۰ دقیقه‌ای در ماشین سکوت کردیم. من سرم روی صندلی جلو بود و اشکم در اومده بود. آقای چلانی هم مدام می‌گفت: «خواب نیستی؛ خواب نیستی.» باور کنید اگر عکس‌ها را نگرفته بودم، فکر می‌کردم خواب دیده‌ام یا اگر حتی دوستانم همراهم نبودند، شاید بعدها می‌گفتند این عکس‌ها واقعی نیست! «حیدری» لبخندی زده و سرعت دور شد.

ایستا